

WAR HERITAGE INSTITUTE

JAARVERSLAG 2017

Inhoudstafel

INLEIDING	P. 5
EEN NIEUWE ORGANISATIE	P. 6
• Historiek	P. 7
• Structuur	P. 7
• Doelstellingen	P. 8
• Belangrijkste opdrachten	P. 8
• Visie	P. 8
• De Raad van Bestuur	P. 9
DE SITES	P. 10
• Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis	P. 11
• Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk	P. 11
• Bastogne Barracks	P. 12
• Dodengang	P. 12
• Gunfire	P. 13
• Commandobunker	P. 13
DE PROJECTEN	P. 14
• Herdenking van de honderdste verjaardag van het einde van de Grote Oorlog	P. 15
• 75 jaar einde van de Tweede Wereldoorlog	P. 16
DE ACTIVITEITEN	P. 18
• Tijdelijke tentoonstellingen	P. 19
• Reizende tentoonstellingen	P. 21
• Herdenkingen	P. 23
• Activiteiten in het Fort Breendonk	P. 27
• Andere evenementen	P. 28
DE COLLECTIES	P. 30
• Digitale opwaardering van het militaire erfgoed	P. 31
• De gerestaureerde kanonnen staan terug op hun plaats in het museum	P. 32
• Een prestigieuze publicatie	P. 32
CIJFERS	P. 34
• Financiën	P. 35
• Personeel	P. 37
• Evolutie van de bezoekerscijfers	P. 38
COLOFON	P. 39
• Wetenschappelijke lezingen	P. 40

War
Heritage
Institute

Een woord vooraf

Michel Jaupart

Directeur-generaal a.i.
War Heritage Institute

www.warheritage.be

Belgium,
battlefield
of Europe

Beste lezers,

Met plezier stel ik u het eerste activiteitenverslag voor van het War Heritage Institute, een nieuwe structuur die op 1 mei 2017 werd opgericht onder de voogdij van de Minister van Defensie. Het is onze ambitie om dé referentie-instelling te worden voor het militair erfgoed en de herinnering in België.

Wij werken samen met de voogdijoverheid om de strategische lijnen vast te leggen, de hervormingen door te voeren en de nieuwe instelling zo goed mogelijk te besturen. De overgang naar een nieuwe structuur is een proces dat tijd en geduld vraagt. De optimalisering en vereenvoudiging van onze administratie overeenkomstig de reglementering is één van onze doelstellingen.

We mogen trots zijn op de weg die we deze laatste maanden al hebben afgelegd: twee tentoonstellingen in het Koninklijk Legermuseum: “Dieppe, een raid herdacht”, in samenwerking met de stad Dieppe, die ons een ereplaats heeft opgeleverd tijdens de herdenkingen in Frankrijk op 19 augustus, en “Leo 50”, voor de vijftigste verjaardag van de tank Leopard, die geopend werd met een spectaculaire vernissage in aanwezigheid van vele militaire hoogwaardigheidsbekleders. In 2017 liet het WHI zich ook opmerken bij de grote evenementen, zoals de herdenking van de slag bij Passendale en de Nationale Feestdag in juli, Wings & Wheels in augustus of Tanks in Town in september. In

oktober stonden de gerestaureerde kanonnen terug aan de ingang van het Legermuseum. Daarenboven organiseerden sommige van onze sites voor het eerst, en met succes, hun evenementen onder de vlag van het WHI, zoals de traditionele bedevaart naar Breendonk in september, of het NUTS-weekend in december. Het WHI heeft ook haar reputatie als wetenschappelijke instelling op het internationale niveau kunnen vestigen met de uitgave van het prestigieuze boek over Belgische wapens tijdens de Grote Oorlog, dat verscheen bij Verlag Militaria.

We mochten talrijke bezoekers verwelkomen op de verschillende sites van het WHI. Vooral het uitstekende resultaat van het Koninklijk Legermuseum viel op: 115.352 bezoekers, een stijging met 35 % ten opzichte van 2016. Ook de artilleriesite Gunfire in Brasschaat trok meer dan dubbel zoveel bezoekers.

Bovendien begon het personeel al in de eerste maanden van het WHI aan de voorbereiding van het ambitieuze herdenkingsprogramma voor de viering van het einde van de Grote Oorlog en de 75ste verjaardag van het einde van de Tweede Wereldoorlog.

Ik wil het personeel dan ook in het bijzonder bedanken voor de energie die ze hebben gestoken in deze mooie museum- en herinneringsprojecten ter bevordering van de vrede, de tolerantie, de democratie en het respect voor de mensenrechten, die zo noodzakelijk zijn in onze huidige onrustige wereld.

Ik wil u allen, partners, vrienden en publiek, bedanken voor het vertrouwen en de steun.

En dan nodig ik u nu uit om onze instelling en haar grote projecten te ontdekken.

Veel leesplezier!

Michel Jaupart
Directeur-generaal a.i.
War Heritage Institute

EEN NIEUWE ORGANISATIE

- Historiek
- Structuur
- Doelstellingen
- Belangrijke opdrachten
- Visie
- De Raad van Bestuur

War
Heritage
Institute

INHULDIGING - 08.05.2017 - INAUGURATIE

Een nieuwe organisatie voor het militair erfgoed en de herinnering

Op 1 mei 2017 bundelden vier structuren onder de voogdij van Defensie hun krachten om één enkele organisatie te worden. Het War Heritage Institute schiet meteen uit de startblokken met verschillende ambitieuze initiatieven en kan zich zo op nationaal en internationaal vlak bewijzen als een solide instelling.

Historiek

Op donderdag 27 april 2017 werd de wet tot oprichting van het War Heritage Institute gestemd in de Kamer.

Tot 30 april 2017 bestond de structuur van de parastatalen onder voogdij van Defensie die actief waren op het domein van het militair erfgoed en de herinnering van de burgerlijke en militaire oorlogsslachtoffers uit vier entiteiten: het Koninklijk Legermuseum, het Instituut voor Veteranen – Nationaal Instituut voor oorlogsinvaliden, oud-strijders en oorlogsslachtoffers, het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk en de Historische Pool van Defensie.

Sinds 1 mei 2017 vormen deze instellingen samen het War Heritage Institute, een instelling van openbaar nut categorie B onder voogdij van de minister van Defensie, die ook zal worden opgenomen in de lijst van federale wetenschappelijke instellingen. Voor wat betreft het Instituut voor Veteranen – Nationaal Instituut voor oorlogsinvaliden, oud-strijders en oorlogsslachtoffers vallen de Herinnering en de Communicatie onder de nieuwe instelling. De bevoegdheden inzake de terugbetaling van medische kosten en sociale bijstand voor de oorlogsinvaliden, oud-strijders en oorlogsslachtoffers vallen nu onder de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering. De sociale bijstand voor veteranen wordt gecentraliseerd bij de Centrale Dienst voor Sociale en Culturele Actie.

Structuur

Eén enkele site biedt een algemeen overzicht van de conflicten, de globale geschiedenis: het Koninklijk Legermuseum in het Jubelpark. De andere sites, die elkaar aanvullen en geografisch gelinkt zijn, gaan dieper in op de aspecten van het algemeen overzicht. De collecties blijven eigendom van de federale staat en worden centraal beheerd.

Het War Heritage Institute beheert:

- eerst en vooral de eigen sites: het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk, de Kimmelbunker, de Dodengang, Gunfire en Bastogne Barracks.

- ook sites in concessie. Deze sites en hun collecties zijn eigendom van de federale staat. Maar de investeringen, de installatie en de uitbating gebeuren door een derde. Voorbeelden zijn het Fort van Loncin, het Fort van Eben Emael en Kamp Beverlo.

- Tot slot werkt het WHI ook samen met geassocieerde sites die een zekere nationale en internationale uitstraling hebben en een breed publiek kunnen aantrekken.

Doelstellingen

Door de instellingen voor militair erfgoed onder één-zelfde koepel onder te brengen, worden de menselijke en financiële middelen samengebracht om de sites en collecties van Defensie toegankelijker te maken voor het publiek. Dankzij deze fusie kan het beheer van het erfgoed ook geüniformeerd worden en kan er een gezamenlijk communicatie- en publicatieprogramma worden ontwikkeld. De invoering van dit netwerk verbetert ook de interactie tussen de erfgoedactoren, zowel deze verbonden aan Defensie als de lokale gefedereerde entiteiten of de privéactoren die dit wensen.

De herinneringsdimensie wordt eveneens versterkt.

En door deze betere samenhang tussen de verschillende sites wordt het hedendaagse verhaal versterkt. Tot slot krijgt de instelling, door de oprichting van een instelling van openbaar nut categorie B, een grotere autonomie, zodat er een publiek-private samenwerking kan worden gezocht om bij te dragen aan de inrichting, de uitbating en de modernisering van bepaalde sites.

Belangrijkste opdrachten

Het WHI heeft de opdracht het beheer van het Belgische militaire erfgoed en de herinnering aan de gewapende conflicten op Belgisch grondgebied of waarbij Belgen in het buitenland betrokken waren, uit te werken en uit te voeren. Deze opdracht bestaat allereerst uit de verwerving, de bewaring en de restauratie van de collecties voorwerpen, documenten en immateriële getuigenissen over een periode die zich uitstrekt van de middeleeuwen tot nu. Hiertoe beheert en coördineert het WHI een netwerk van musea en uitzonderlijke militaire sites. Het WHI stelt vervolgens

een multidisciplinaire interpretatie voor door deze sites terug in hun militaire, politieke, technologische, economische, sociale en culturele context te plaatsen. Ook het doorgeven van de herinnering aan deze gewapende conflicten door de ontwikkeling van creatieve en stimulerende activiteiten voor de verschillende doelgroepen behoort tot haar opdracht. Tot slot wordt er wetenschappelijk onderzoek gedaan op nationaal en internationaal niveau op het gebied van militaire geschiedenis en militair erfgoed.

Visie

Dankzij deze solide structuur kan het WHI de internationale uitstraling van het Belgische historische militaire erfgoed garanderen door onze rijke militaire geschiedenis en de prachtige collecties in de kijker te zetten. Het vormt de centrale pijler van dit erfgoed door de sites onder haar voogdij te coördineren maar ook door nauw samen te werken met andere gerenommeerde autonome sites. Het bevestigt zo de geopolitieke ligging van ons land: België, slagveld van Europa. Via moderne en creatieve activiteiten promoot het WHI democratische waarden, zoals de mensenrechten, bij verschillende doelgroepen. Het WHI speelt zo een belangrijke rol bij de organisatie

van herdenkingen met de bedoeling de waarden en de ideeën die aan de basis liggen van de werking rond oud-strijders, verzetsstrijders, politiek gevangenen, oorlogsslachtoffers en veteranen, zoals vrede, vrijheid, democratie en mensenrechten, te verdedigen en te verspreiden. Het wetenschappelijk onderzoek verzekert de bewaring van het militair erfgoed voor de volgende generaties.

Beheersorganen

► De directie

Aan het hoofd van de nieuwe organisatie staat een directie ad interim, bestaande uit een Directeur-generaal, Dhr. Michel Jaupart, en een Adjunct-directeur-generaal, Dhr. Franky Bostyn. Ze worden bijgestaan door 4 departements-directeurs: Mevr. Natasja Peeters voor het Beheer van de Collecties, Dhr. Piet Veldeman voor het Beheer van de Sites, Dhr. Jean Cardoen voor de Publiekswerking en Mevr. Marie-Claire Renneson voor de Ondersteunende diensten.

Om het WHI in haar opdracht te ondersteunen, wordt de organisatie bijgestaan door een raad van bestuur, een wetenschappelijke raad en een nieuw orgaan, de Erfgoedraad.

► De Raad van Bestuur

De raad is samengesteld uit vertegenwoordigers van het ministerie van Defensie, van de Eerste minister, van Buitenlandse zaken, van de Regie der Gebouwen, van Wetenschapsbeleid en van de vaderlandslievende en militaire verenigingen. Hij bepaalt het beleid op lange termijn en controleert het financieel beheer van de instelling.

Samenstelling

- **Voorzitter:**
Koën Palinckx
- **Ondervoorzitter:**
Edmond Eycken
- **Expert personeelsbeheer:**
Régis Bornain
- **Expert begroting en financieel beheer:**
Geert De Bruyne

- **Historisch expert:**
Jean-Michel Sterkendries
- **Vertegenwoordiger van de Eerste minister:**
Michel Peters
- **Vertegenwoordiger van het Ministerie van Buitenlandse zaken:**
Maryse Canavesi
- **Vertegenwoordiger van de Minister bevoegd voor de Regie der Gebouwen:**
Philippe Waeytens
- **Vertegenwoordiger van de Staatssecretaris bevoegd voor Wetenschapsbeleid:**
Jan Schonks
- **Vertegenwoordiger van het Contactcomité van de vaderlandslievende verenigingen:**
Joseph Neven
- **Vertegenwoordiger van het Contactcomité van de vaderlandslievende verenigingen:**
Willy Sonck
- **Vertegenwoordiger van het Contactcomité van de vaderlandslievende verenigingen:**
Leon De Turck

► De Wetenschappelijke raad

De raad brengt advies uit over kwesties van wetenschappelijke raad die de uitvoering van de taken van de instelling betreffen. Nog niet volledig samengesteld.

► De Erfgoedraad

De raad is belast met de ontwikkeling van de sites, de harmonisering van het netwerk tussen de

verschillende actoren en de creatie van transversale projecten.

Samenstelling

Hij bestaat uit een vertegenwoordiger per geassocieerde site of site in concessie. Elke gefedereerde entiteit kan een vertegenwoordiger afvaardigen.

- **Vlaamse regering:**
Pierre Ruyffelaere,
Buitenlandse zaken, Project honderd jaar 14-18
- **Waalse regering:**
Pierre Pirard,
Adjunct-Directeur
- **Duitstalige Gemeenschap:**
Herbert Ruland
- **Franse Gemeenschap:**
Philippe Plumet,
Cel Démocratie ou Barbarie
- **Brussels Gewest:**
Thierry Wauters,
Directie Monumenten en Landschappen
- **Museum van Leopoldsburg:**
Wouter Beke,
Burgemeester van Leopoldsburg
- **Fort van Loncin:**
Fernand Moxhet,
Voorzitter ASBL Front de sauvegarde du Fort de Loncin
- **Fort Eben-Emael :**
Marcel Verhasselt,
Voorzitter ASBL Fort d'Eben-Emael

DE SITES

- Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis
- Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk
- Bastogne Barracks
- Dodengang (Diksmuide)
- Gunfire (Brasschaat)
- Commandobunker (Kemmel)

De sites van het War Heritage Institute

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

Dit museum in het hart van Brussel biedt een schatkamer aan zeldzame, merkwaardige en verbazingwekkende objecten: kostbare wapenrusting, honderden

uniformen, prestigieuze decoraties, maar ook kunstwerken, muziekinstrumenten en een uitzonderlijke collectie vliegtuigen, kanonnen en tanks. Een wandeling doorheen tien eeuwen geschiedenis, van de middeleeuwen tot de twee wereldoorlogen, met bovendien een prachtig panorama vanaf de Arcaden.

Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk

*Breendonk – Een herinneringsoord
Tussen september 1940 en september 1944
verbleven ca. 3.600 gevangenen in Breendonk.
Het Fort van Breendonk staat
symbool voor het lijden en de
dood van alle slachtoffers van
het nazisme. Het Fort brengt
een boodschap van hoop en*

*verdedigt de waarden van Universele Verklaring
van de Rechten van de Mens.*

Bastogne Barracks

Met zijn vele tentoonstellingsruimtes is Bastogne Barracks uitgegroeid tot een interpretatiecentrum van de Tweede Wereldoorlog. De Nuts-kelder illustreert een centrale episode in de Slag om de Ardennen. Breng ook eens een bezoek aan het Vehicle Restoration Center waar de pantservoertuigen van het Koninklijk Legermuseum een tweede leven krijgen.

Dodengang (Diksmuide)

Deze uitzonderlijke site herbergt het enige bewaarde Belgische loopgravenstelsel uit de Eerste Wereldoorlog.

Het Interpretatiecentrum van de Dodengang gebruikt de modernste museumtechnieken. Aan de hand van vijftien interactieve applicaties, levensgrote foto's, films en meer dan 100 originele objecten ontdek je hier het verhaal van de beruchte Dodengang. Via historische foto's, voorwerpen en persknipsels zien we de gebeurtenissen ook door Duitse ogen.

8 mei: inhuldiging van het War Heritage Institute in het Koninklijk Legermuseum door de Minister van Defensie, in aanwezigheid van verschillende vertegenwoordigers uit de politieke, militaire en socioculturele wereld.

14 mei: ter gelegenheid van Moederdag ontvangt het Legermuseum de Costumés de Venise.

Gunfire (Brasschaat)

Dit interpretatie- en expertisecentrum voor artillerie bevindt zich op de site van de oudste Belgische

schietbaan, de wieg van de Belgische artillerie. In grote, moderne hangars wordt een brede waaier aan lucht doel- veld- en loopgraafartillerie bewaard, die sinds 1830 door het Belgische leger werd gebruikt. Er worden ook lichte vliegtuigen en een breed gamma aan pantserwagens tentoongesteld.

Commandobunker (Kemmel)

Deze authentieke top secret site werd perfect bewaard sinds zijn constructie en getuigt van een halve eeuw spanningen tussen oost en west.

Met behulp van foto's, films, voorwerpen, uniformen en uitrusting dompelt de bunker ons opnieuw onder in de sfeer van de Koude Oorlog.

21 mei: Fortengordel: deelname van het Fort van Breendonk en Gunfire aan dit grote sportieve gezins-evenement in de forten. Concerten in het fort en gratis toegang tot de site Gunfire waar het publiek voor de

gelegenheid een pantsertoren kon ontdekken die zich op de buitenste fortengordel bevond, evenals verschillende kanonnen die gebruikt werden om de Brialmontforten te verdedigen.

DE PROJECTEN

- Herdenking van de honderdste verjaardag van het einde van de Grote Oorlog
- 75 jaar einde van de Tweede Wereldoorlog: 2019-2020

De projecten van het War Heritage Institute

Eén van de opdrachten van het War Heritage Institute is de organisatie van herdenkingsprogramma's met nationale en internationale reikwijdte, om de herinnering aan de strijd en aan onze helden voort te zetten.

Zo heeft de instelling sinds haar oprichting twee grote herdenkingsprogramma's met verschillende luiken uitgewerkt. Het eerste betrof honderd jaar einde van de Eerste Wereldoorlog en de tweede de 75ste verjaardag van het einde van de tweede Wereldoorlog.

Herdenking van de honderdste verjaardag van het einde van de Grote Oorlog

In 2018 werd het einde van de Eerste Wereldoorlog in heel België herdacht. In samenwerking met Defensie coördineerde het War Heritage Institute drie grote herdenkingsprojecten: een participatief project "Onze Vergeten Helden", een plechtige ceremonie voor de begrafenis van Belgische soldaten in De Panne en een groots opgezette tentoonstelling.

► Onze Vergeten Helden

Van de ongeveer 41.000 Belgische militairen die sneuvelden tijdens de Eerste Wereldoorlog, werden er ongeveer 9.000 na de oorlog op vraag van de familie gerepatrieerd naar een begraafplaats in hun gemeente. Vandaag de dag blijven er nog 6.000 over. Langzaam worden ze vergeten. In 2018 wou het War Heritage Institute deze vergeten helden de nodige eer bewijzen. Hun graven werden geregistreerd op www.wardeadregister.be.

In samenwerking met de gemeentes en de Nationale Strijdersbond zullen herdenkingsplaatjes worden aangebracht op de graven. Begin mei zal het eerste plaatje op het graf van een gerepatrieerde soldaat worden geplaatst op het kerkhof van Brussel. Vervolgens begint een reis door heel België. Op 11 november 2018 zal het laatste herdenkingsplaatje worden aangebracht op het graf van de Onbekende Soldaat in aanwezigheid van koning Filip.

In het kader van dit project ontwikkelt het WHI een specifiek educatief programma voor de lagere school. Iedereen, jong en oud, zal erin kunnen worden

deze vergeten helden. Meer informatie op www.wardeadregister.be.

► Herbegraving van Belgische soldaten in De Panne

In de loop van de zomer van 2016 werden in Diksmuide de stoffelijke resten van Belgische soldaten gevonden. Deze soldaten behoorden tot de regimenten 11^e en 12^e de Ligne en sneuvelden in 1914 tijdens de Slag om de IJzer. Dit was een uitzonderlijke vondst.

Op 1 juli 2018 zullen deze gesneuvelde soldaten tijdens een ceremonie in aanwezigheid van talrijke prominenten hun laatste rustplaats krijgen op de Belgische militaire begraafplaats van De Panne. Op dezelfde dag zal eveneens de honderdste verjaardag van deze begraafplaats worden gevierd.

► **Tentoonstelling “De Grote Oorlog voorbij: 1918-1928”**

Na de Eerste Wereldoorlog ondergaat België, net als de rest van de wereld, ingrijpende veranderingen. De maatschappij is verstoord maar herleeft tegelijkertijd ...

De tentoonstelling “De Grote Oorlog voorbij: 1918-1928” van het War Heritage Institute gaat dieper in op verschillende grote thema’s zoals het eindoffensief, de bevrijding, de naoorlogse periode, de geopolitieke revoluties, maar ook de economische heropbouw, de herinnering en de sociaal-politieke en sociaal-culturele veranderingen.

De tentoonstelling zal uitzonderlijke stukken uit de rijke collecties van het WHI en van nationale en internationale musea bevatten. De decors, de getuigenissen over de «Roaring Twenties» en de interactieve tools zullen de bezoeker veel verrassingen en emoties bezorgen.

De tentoonstelling gaat gepaard met een lijvige catalogus die de context van deze bewogen periode grondig verkent.

Het War Heritage Institute maakt deze tentoonstelling onder bescherming van het federaal organisatiecomité 14-18 en de steun van de Nationale Loterij.

75 jaar einde van de Tweede Wereldoorlog: 2019-2020

In de aanloop naar de herdenkingen van de 75ste verjaardag van het einde van de Tweede Wereldoorlog ontwikkelen Defensie en het War Heritage Institute een nationaal programma dat aan de federale regering zal worden voorgesteld. Het programma betreft eigen initiatieven van Defensie en het WHI, maar ook externe initiatieven waarvan het prestige en de reikwijdte een nationale ondersteuning verdienen.

Het herdenkingsprogramma zal de kalender volgen en strekt zich uit over het hele jaar: van D-Day (geallieerde landing in Normandië) tot V-Day (capitulatie van nazi-Duitsland), namelijk van 6 juni 2019 tot 8 mei 2020. De herdenkingen zullen ook minder de nadruk leggen op het conflict in zijn geheel, maar meer op het laatste oorlogsjaar. Er zal ook bijzondere aandacht worden besteed aan de betrekkingen tussen België en de geallieerden en aan de rol die de Belgen speelden in 1944-45. Duizenden burgers hebben immers dienst gedaan in het Britse leger, zowel in de troepen van de landing (zoals de bekende Brigade Piron) als in de Special Air Service en de Belgische afdelingen van de Royal Air Force en de Royal Navy. Tot slot zal er ook aandacht gaan naar de actieve deelname van het gewapend verzet aan de bevrijding van het Belgische

grondgebied. Hieronder vindt u een overzicht van de belangrijkste projecten in voorbereiding.

► **Een nieuwe permanente tentoonstelling over de Tweede Wereldoorlog in het KLM**

Het War Heritage Institute heeft in het kader van de 75ste verjaardag van het einde van de Tweede Wereldoorlog in België en in Europa (2019-2020) een nieuwe permanente tentoonstelling opgezet in het Koninklijk Legermuseum, waarbij de Belgische geschiedenis in de Europese context wordt geplaatst. Deze nieuwe tentoonstelling focust op de bezetting en de bevrijding van België via een indrukwekkende selectie van historische stukken. Verschillende thema’s komen aan bod, zoals het einde van de oorlog in Europa en het nazibeleid van uitsluiting en uitroeiing, om zo de bestaande tentoonstellingsruimte aan te vullen (1917-1944). Deze zal ook worden opgefrist en gerenoveerd om begin 2019 een volledig parcours te kunnen aanbieden over de Tweede Wereldoorlog.

Verspreid over bijna 3.000 m², biedt deze tentoonstelling een volledige, gedocumenteerde en interactieve visie op de Tweede Wereldoorlog en de bezetting in België, aangevuld met een gloednieuwe voorstelling

30 mei: inhuldiging van de tentoonstelling over de Dodengang in het Armémuseum in Stockholm: *A symbol of Belgium’s Great War: The Trench of Death*.

16 juni: Het WHI geeft zijn eerste belangrijke collectiestuk in bruikleen: een Sherman Firefly-toren. Deze pantsertoren werd opgesteld aan het Château d’Isle-la-Lesse, het voormalige hoofdkwartier van de 101e Airborne division, die een sleutelrol heeft gespeeld tijdens de Slag om de Ardennen.

van de bevrijding van België en van Europa. De bedoeling is om alle generaties bewust te maken van hun geschiedenis, het bijzondere erfgoed te bewaren en tentoon te stellen en een pedagogisch discours aan te bieden dat een wetenschappelijke kijk biedt op het verleden.

► Tijdelijke tentoonstelling Breendonk 1944-47

Na de bevrijding van het kamp van Breendonk begint een chaotische periode voor het Fort van Breendonk tussen 1944 en 1947. Eerst doet het dienst als geïmproviseerd kamp onder de hoede van het verzet, dat er (vermoedelijke) collaborateurs in opsluit, waarna de Belgische staat er een interneringskamp in onderbrengt en de opgesloten collaborateurs betere levensomstandigheden biedt. Na heftige debatten in het Parlement wordt op 19 augustus 1947 het Nationaal Gedenkteken opgericht.

Het War Heritage Institute organiseert een tijdelijke tentoonstelling in het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk en zal ook een publicatie hierover verzorgen. Onder het wetenschappelijk toezicht van Lawrence Van Haecke, een geschiedkundige gespecialiseerd in de naoorlogs repressie, zullen de tentoonstelling en de wetenschappelijke publicatie dieper ingaan op de complexe en controversiële geschiedenis van het Fort van Breendonk tussen 1944 en 1947.

► Ondersteuning van de internationale plechtigheden

Gezien de deelname van België aan het laatste oorlogsjaar, zal Defensie deelnemen aan verschillende internationale officiële plechtigheden. De belangrijkste zal zeker de herdenking van de landing in Normandië zijn, op 6 juni 2019. De rol van de Brigade Piron, die deelnam aan de Slag om Normandië en de bevrijding van België, wordt elk jaar herdacht tijdens een plechtigheid in Deauville. De bevrijding van de concentratiekampen in Polen, waar talrijke Belgische burgers het leven lieten, zal eveneens herdacht worden tijdens verschillende internationale plechtigheden.

Op nationaal vlak steunen de herdenkingen op zes historische thema's, zodat alle actoren hun eigen herdenkingsprojecten kunnen organiseren:

- de bevrijding van België in september 1944 en de daaropvolgende Duitse represailles
- de Slag om de Schelde van september tot november 1944
- operatie Market Garden, om Nederland te bevrijden vanuit België in september 1944
- het Duitse tegenoffensief in de Ardennen tussen december 1944 en januari 1945
- de rol en de houding van de burgerbevolking in het algemeen en het verzet in het bijzonder bij de bevrijding van België en de terugkeer van de vrede
- de bevrijding van de concentratie- en uitroeiingskampen, zoals Breendonk op 4 september 1944, Auschwitz op 27 januari 1945 of Buchenwald op 11 april 1945

► De Trein der 1000

Om de bevrijding van het concentratiekamp van Auschwitz en van het uitroeiingskamp in Birkenau te herdenken, organiseren het War Heritage Institute, de Stichting Auschwitz en de Internationale Federatie van Verzetsstrijders samen een groots opgezet project van 5 tot 10 mei 2020.

De Trein der 1000 zal in Brussel, met 830 jonge Belgen tussen 17 en 18 aan boord, vertrekken naar Auschwitz, en onderweg 270 andere Europese jongeren oppikken. Ze zullen begeleid worden door overlevenden. Het bezoek heeft tot doel de herdenking op educatieve wijze te gebruiken om burgerschap aan te zwengelen en de aandacht van de media te trekken. Op 8 mei zal de Duitse overgave worden herdacht.

23 juni: inhuldiging van de eerste tentoonstelling van het War Heritage Institute, "Dieppe, een raid herdacht", voor de 75ste verjaardag van Operatie Jubilee. Onder meer de Minister en de Chef Defensie waren aanwezig, evenals de burgemeester van Dieppe,

verschillende ambassadeurs en vertegenwoordigers van de landen en veteranen die deelnamen aan de raid.

DE ACTIVITEITEN

- Tijdelijke tentoonstellingen
- Reizende tentoonstellingen
- Herdenkingen
- Activiteiten in het Fort Breendonk
- Andere evenementen

War
Heritage
Institute

De activiteiten van het War Heritage Institute

De centrale opdracht van het WHI : de herinnering aan gewapende conflicten doorgeven via creatieve en stimulerende activiteiten voor diverse doelgroepen. Ontdek de gevarieerde en vernieuwende activiteiten van het War Heritage Institute.

Tijdelijke tentoonstellingen

- ▶ **Eerste tentoonstelling van het War Heritage Institute: Dieppe: Een raid herdacht**
Op vrijdag 23 juni 2017 opende het War Heritage Institute haar eerste tijdelijke tentoonstelling Dieppe: Een raid herdacht in aanwezigheid van talrijke nationale en internationale prominenten uit de politieke, diplomatieke en culturele wereld.

aanwezig, evenals de burgemeester van Dieppe en verschillende ambassadeurs en vertegenwoordigers van de landen die deelnamen aan de raid. Zelfs de zonen van de Belgische Luitenants-ter-zee Billet en Depoorter maakten de verplaatsing om de herinnering aan hun vaders, die een sleutelrol speelden bij deze operatie, voort te zetten.

- **Een Belgisch-Franse samenwerking**
Deze tentoonstelling was het resultaat van een nauwe samenwerking tussen het War Heritage Institute en de Stad Dieppe. Om het verloop van Operatie Jubilee te illustreren, werden in totaal 99 unieke objecten en documenten verzameld, afkomstig uit de collecties van het Koninklijk Legermuseum (Brussel), van de Stad Dieppe, van organisaties uit Dieppe en van privéverzamelaars. De bezoeker kreeg een unieke kijk op de raid doorheen vier afdelingen : de historische context en de belangrijkste militaire deelnemers, de Belgische deelname aan Operatie Jubilee, de mediaoorlog in de pers en het herinneringswerk. De tentoonstelling belichtte de raid ook via de strips van Wallace en Stéphan Agosto. Voor kinderen waren er twee spellenparcours en een ludieke module.

Deze eerste tentoonstelling van het War Heritage Institute bekoorde jong en oud door een frisse blik te werpen op de Tweede Wereldoorlog en door de jonge generaties bewust te maken van vrede en democratie, één van de belangrijkste opdrachten van het War Heritage Institute.

Zo toonden ze hun belangstelling voor deze tentoonstelling, die werd georganiseerd ter gelegenheid van de 75ste verjaardag van Operatie Jubilee. Onder meer de Minister en de Chef van Defensie waren

- ▶ **Leo 50, de familie Leopard komt naar het museum**
In 1967 bestelde het Belgische leger de Leopardtank als opvolger van de Patton. Om deze vijftigste verjaardag te vieren, stelde het War Heritage Institute

(WHI) een grote retrospectieve tentoonstelling voor over dit emblematische wapensysteem. Voor het eerst kwam de hele familie Leopard samen in het Koninklijk Legermuseum in Brussel, de hoofdsite van het WHI, voor een unieke tentoonstelling, die op 6 december 2017 werd ingehuldigd door Steven Vandeput, minister van Defensie.

PATTON, de CHAFFEE, de PERSHING en de WALKER BULLDOG, de Amerikaanse tanks die door het Belgische leger werden gebruikt tussen 1950 en 1970. Bovendien zijn er ook nog andere pantservoertuigen uit de tijd van de Leopard tentoongesteld. Zo krijgt u dus een volledig beeld van de pantservoertuigen van het Belgische leger tussen 1950 en 2010.

- **De Leopard, een emblematisch wapensysteem**
Gedurende meer dan een halve eeuw was de Leopardtank in al zijn varianten het gezicht van de Landcomponent van het Belgische leger. De tentoonstelling stelt de verschillende versies voor: de Leopard 1A1 (de oorspronkelijke versie), de Leopard 1A5 (de aangepaste versie), de MEXAS (Belgisch prototype), de opleidingstank, de depannagetank, de enorme bruglegger (de LEGUAN), de depannagetank 2 (de PIONIER) en de luchtafweertank GEPARD. Ook het materiaal en de uitrusting van de tanks, zoals munitie en uniformen, zijn van de partij.
- **De voorgangers van de Leopard... en nog andere pantservoertuigen**
Ontdek ook de voorgangers van de Leopard: de

- **Voor klein en groot, leken en specialisten**

Kinderen kunnen deze woeste gevaartes spelenderwijs ontdekken met het spelblad. Volwassenen die minder vertrouwd zijn met pantservoertuigen komen dankzij de heldere uitleg eindelijk te weten welke belangrijke militaire rol deze stalen monsters hebben gespeeld. Het publiek kan de verschillende modellen vergelijken, analyseren en bestuderen, tot in de meest technische details. Klein en groot gaan onder de indruk zijn van het gewicht, de vuurkracht, de bepantsering of de technische hoogstandjes van de aanwezige tanks.

- **Een rijke collectie pantservoertuigen in heel België**

Ook in de andere sites stelt het WHI een deel van de grote collectie tanks en andere pantservoertuigen uit verschillende periodes tentoon. De site Bastogne Barracks huisvest de tanks uit de Tweede Wereldoorlog en restaureert deze in het Vehicle Restoration Center. In Brasschaat herbergt de site Gunfire een deel van het artilleriemuseum en een collectie tanks uit de Koude Oorlog en in het Koninklijk Legermuseum in Brussel staan ook uitzonderlijke pantservoertuigen uit de Eerste Wereldoorlog.

► **Een tentoonstelling extra muros**

Madyol tentoongesteld

Een nooit eerder geziene overzichtstentoonstelling van het Koninklijk Legermuseum in het Memorial 1815.

21 juli: het War Heritage Institute viert de Nationale Feestdag: stand over de Grote Oorlog in het Park en avonturenspeel Peacekeeper voor de kinderen.

29 tot 31 juli: Herdenkingen van Passendale. Het WHI stelde er onder meer een zeldzaam stuk voor: het authentieke Britse uniform van Koning Albert I als erekolonel van het cavalieregiment 5th Dragoon Guards. De stand van het WHI kreeg bezoek van koning Filip en van prins Charles.

Sinds juni 1815 heeft het slagveld van Waterloo talloze artiesten aangetrokken. Boerderijen, paden, gehuchten en soldaten zijn al eindeloze keren getekend en geschilderd geweest en vertellen reeds tweehonderd

Reizende tentoonstellingen

De dienst Herinnering van het War Heritage Institute, die vroeger deel uitmaakte van het Instituut voor Veteranen, organiseert sinds 1998 schoolprojecten in het kader van de herinneringseducatie. Er wordt gewerkt rond thema's als de Eerste en de Tweede Wereldoorlog, maar ook recentere conflicten, zoals de Balkanoorlog, of andere conflicten waarbij België militair betrokken was na de Korea-oorlog komen aan bod (Congo).

2 augustus: gezinsnamiddag in het Legermuseum met als thema de 19de eeuw met een rijkgevoeld programma: gratis gebruik van de multimediagids, spelletjes, fotostudio, wedstrijden ...

jaar lang het bloedige avontuur.

Op aanvraag van graaf Cavens (die de site van het slagveld van 1815 in de oorspronkelijke staat wenste te behouden) realiseerde kunstenaar Jacques Madyol (1871-1950) een reeks schilderijen die de verschillende plekken en de hoofdrolspelers van de beroemde slag illustreren.

Deze werken werden geschonken aan het Koninklijk Legermuseum, maar werden nooit tentoongesteld. Het KLM en het Mémorial 1815 hebben doorgedreven onderzoek gevoerd en een scenografie uitgewerkt om de buitengewone collectie aan het publiek te kunnen voorstellen.

- **De werken**

Madyol heeft niet minder dan tien verschillende plekken van het slagveld en de site (die in 1914 werd geklasseerd) uitgebeeld. De schilderijen krijgen in de tentoonstelling het gezelschap van hedendaagse foto's van dezelfde oorden.

Een prachtige reeks militaire personages van elk oorlogvoerend land tonen in detail de gebruikte uniformen en wapens. De werken worden aangevuld met authentieke objecten van elk leger dat in Waterloo meestreed.

De vier hoofdrolspelers (Wellington, Blücher, de prins van Oranje en Napoleon) krijgen een ereplaats, dankzij zeer krachtige portretten.

Het War Heritage Institute stelt 7 reizende tentoonstellingen ter beschikking, die kunnen worden gehuurd door scholen of culturele centra. Indien een school dit wenst, wordt eveneens een gids ter beschikking gesteld. Drie tentoonstellingen vertellen de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog: "De Grote Oorlog in grote lijnen", "België op de vlucht" en "Congo aan den Yser". "Tokopesa Saluti" illustreert 125 jaar van het Belgisch-Congolese verleden terwijl "Interbellum 1919-1939" de periode tussen de twee wereldoorlogen bespreekt. De

12 en 13 augustus: het WHI nam deel aan Wings & Wheels in Ursel met zes zeldzame sovjetvoertuigen uit de tijd van het Warschaupact.

Tweede Wereldoorlog wordt belicht in de tentoonstellingen “Deportatie en genocide” en “Verzet in Europa”.

► **De Grote Oorlog in grote lijnen**

Volg de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog dankzij documenten, foto's en anekdotes.

De tentoonstelling behandelt de grote thema's maar ook de minder bekende aspecten. “De Grote Oorlog in grote lijnen” begint in 1914 en eindigt met het Verdrag van Versailles in 1919.

► **België op de vlucht**

Op 4 augustus 1914 valt het Duitse leger ons land binnen. Gedurende de eerste maanden van de Eerste Wereldoorlog vlucht een kwart van de Belgen. Wie vangt hen op? Wat deden ze? En zijn hier nog sporen van? “België op de vlucht” beantwoordt al deze vragen en nog veel meer...

► **Congo aan de Yser**

Tijdens de Eerste Wereldoorlog zet België geen koloniale troepen in op eigen grondgebied. Toch diene 32 Congolezen in Belgisch uniform in de loopgraven van 14-18. Wie waren die soldaten? Hoe kwamen ze in België? Waarom gingen ze in het leger? Wat maakten

ze mee aan het front? Wie overleefde het en wat deden ze na de oorlog? Ontdek de kleine geschiedenis van een aantal grote mannen aan de hand van verloren gewaand archiefmateriaal en nooit geziene foto's.

► **Tokopesa Saluti !**

Ontdek hoe Congo een Belgische kolonie werd en welke rol de Force publique, het koloniale leger van Belgisch-Congo heeft gespeeld in de twee wereldoorlogen. Volg de onafhankelijkheid van Congo vanop de eerste rij!

► **Interbellum 1919-1939**

Wat gebeurde er tussen de Wapenstilstand van 11 november 1918 en het begin van de Tweede Wereldoorlog in 1939?

De tentoonstelling “Interbellum” concentreert zich op een minder gekende periode van de 20ste eeuw en toont hoe een nieuwe wereldoorlog kon ontstaan.

► **Deportatie en genocide**

Kom meer te weten over de vervolging en de detentie van miljoenen communisten, verzetsstrijders, joden, zigeuners, gehandicapten en homoseksuelen tijdens

19 augustus: het War Heritage is erenodigde voor de herdenkingen van Operatie Jubilee in Dieppe, georganiseerd ter gelegenheid van de 75ste verjaardag van de raid op de stad.

2 en 3 september: Tanks in Town (Mons)
Het War Heritage Institute nam deel aan Tanks in Town met zes pantservoertuigen uit de Tweede Wereldoorlog die in Bastogne Barracks worden bewaard.

het naziregime. Foto's, documenten en hedendaagse tekeningen geven een beeld van deze zwarte pagina uit de geschiedenis. "Deportatie en genocide" is een confronterende tentoonstelling over de concentratiekampen voor en na de Tweede Wereldoorlog.

► Verzet in Europa

In 51 panelen herleven de heldendaden van deze mannen en vrouwen in 21 bezette landen. De tentoonstelling staat eveneens in het teken van vrijheid, democratie, gelijkheid en respect voor de menselijke waardigheid.

Dienst Herinnering

herinnering@warheritage.be

Herdenkingen

► Herdenking van de Slag bij Passendale

In nauwe samenwerking met Defensie nam het War Heritage Institute van zaterdag 29 tot maandag 31 juli 2017 deel aan de herdenking van de Slag bij Passendale in Zonnebeke. Het WHI was, samen met de Commonwealth War Graves Commission, het National Army Museum, het Royal British Legion, de Western Front Association en het Britse leger, een belangrijke partner. Het WHI stelde een indrukwekkende selectie collectiestukken betreffende de Eerste Wereldoorlog tentoon, waaronder het authentieke Britse legeruniform van koning Albert I als erekolonel van het cavalerieregiment 5th Dragoon Guards.

De stand van het WHI in het Passchendaele Memorial Park belichtte heel wat thema's: de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog, de werking van de Dienst Oorlogsgraven en de Ontmijningsdienst van Defensie (met onder meer een ruime reeks bodemvondsten aan munitie uit de Westhoek, alsmede een

interventievoertuig uit Poelkapelle).

Ook www.beCarto14-18.be, een unieke cartografische en visuele applicatie om alle evenementen van de Grote Oorlog in België (opnieuw) te ontdekken, komt uitgebreid aan bod. De plechtigheid werd op 31 juli bezocht door leden van de Belgische en Britse

4 september: het WHI ontvangt het Nationaal Verbond der Oud-Krijgsgevangenen om zijn 70ste verjaardag te vieren. Voor het eerst kwamen tien krijgsgevangenen uit heel België samen, evenals 200 weduwen en nakomelingen.

9-10 september: De vereniging "Historical Military Vehicules", het Rolling Museum, herdenkt voor de 2de keer de sombere periode in de geschiedenis van de bevrijding van Breendonk met een openlucht tentoonstelling van militaire voertuigen uit deze periode.

koninklijke familie, die hulde brachten aan de slachtoffers van deze grote slag.

- **Het topstuk: een Brits uniform van koning Albert I**

In augustus 1915 werd de koning in deze erefunctie benoemd bij dit regiment dat ook de naam "Princess Charlotte of Wales" droeg, naar de eerste echtgenote van koning Leopold I. De vorst droeg het uniform vaak bij zijn ontmoetingen met de Britse koning George V en bij bezoeken aan de Britse frontlinies.

- **Een voor de gelegenheid samengestelde omvangrijke collectie**

Het War Heritage Institute bracht heel wat collectiestukken - zowel originelen als replica - samen, die aan de Eerste Wereldoorlog herinneren vanuit het perspectief van Groot-Brittannië, België en Frankrijk. Voor de Britse troepen is er onder meer de QF 18 Pounder te bezichtigen met een vijfkoppige bemanning in uniformen uit 1917.

Voor de Belgische troepen zijn er diverse stukken die tussen 1914 en 1918 in gebruik waren bij de loopgravenoorlog in West-Vlaanderen, zoals twee hondenmitrailleurkarren, met evocatie van het speciaal daarvoor gekweekte ras, de Belgische Mastiff.

- ▶ **Het War Heritage Institute, eregenodigde op de plechtigheden van 19 augustus in Dieppe**

Het War Heritage Institute heeft met een delegatie deelgenomen aan de herdenkingsplechtigheden ter gelegenheid van de 75ste verjaardag van de raid op Dieppe.

De Directeur-generaal a.i. van het WHI, Dhr. Michel Jaupart, vertegenwoordigde België om hulde te brengen aan alle veteranen, oud-strijders en slachtoffers van de raid. De delegatie, bestaande uit

vertegenwoordigers van de Luchtcomponent van de Belgische Defensie en van Belgische vaderlandslievende verenigingen, bracht in het bijzonder hulde aan de Belgische piloten en matrozen van Operatie Jubilee.

- **Het War Heritage Institute, eregenodigde**
België was als één van de weinig geallieerde landen uitgenodigd om deel te nemen aan de officiële plechtigheden, dankzij de bijzondere relatie die is ontstaan tussen de Stad Dieppe en het WHI in het kader van de tentoonstelling in het Koninklijk Legermuseum "Dieppe: een raid herdacht". Deze tentoonstelling liep tot eind december 2017 en herdacht deze tragische gebeurtenis, die weinig bekend is bij het grote publiek. Om het verloop van Operatie Jubilee te illustreren, werden in totaal 99 unieke objecten en documenten verzameld, afkomstig uit de collecties van het Koninklijk Legermuseum (Brussel), van de Stad Dieppe, van organisaties uit Dieppe en van privéverzamelaars.

10 september: Openmonumentendag - Gunfire stelt zijn unieke collectie voor: artilleriestukken en voertuigen die onder meer werden gebruikt door de infanterie en de verkenners, luchtafweer en pantservoertuigen.

20 september: 73ste bedevaart van het Fort van Breendonk in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van Zijne Majesteit de Koning.

- **Hulde van de Luchtcomponent en de vaderlandslievende verenigingen**

Naast het WHI brachten ook een delegatie van het 350^e squadron ter vertegenwoordiging van de Luchtcomponent van Defensie en de families van de luitenants-ter-zee Billet en Depoorter, die deelnamen aan de raid, hulde aan de slachtoffers. Ook de voorzitters van de vaderlandslievende verenigingen, zoals de Verbroedering van de Royal Navy en de Nationale Strijdersbond vergezelden de afvaardiging.

- ▶ **70ste verjaardag van het Nationaal Verbond der Oud-Krijgsgevangenen**

Het War Heritage Institute ontving tien oud-krijgsgevangenen van de Tweede Wereldoorlog in het Koninklijk Legermuseum.

Misschien voor de laatste keer kwamen ter gelegenheid van de 70ste verjaardag van het Verbond tien krijgsgevangenen uit heel België samen, evenals 200 weduwen en afstammelingen. Het WHI, de nieuwe organisatie voor militair erfgoed en herdenking in België, steunt deze symbolische verjaardag en eert de mannen en vrouwen die voor onze rechten en vrijheden hebben gestreden. De bijeenkomst vond plaats in een uiterst passende omgeving, de Bordiauhal van

het Koninklijk Legermuseum, de hal bij uitstek in het teken van de Tweede Wereldoorlog. Om de 75ste verjaardag van het einde van dit verschrikkelijke conflict te gedenken, organiseert het WHI in 2019 trouwens een uitgebreide en vernieuwde tentoonstelling.

- **Wie zijn de voormalige krijgsgevangenen?**

Op 10 mei 1940 wordt België in de oorlog mee-geleurd ... de 18-daagse veldtocht begint. Koning Leopold III tekent de capitulatie en op 28 mei 1940 legt het Belgische leger de wapens neer. Een deel van het Belgische leger, ongeveer 205.000 manschappen, wordt gevangen genomen.

Te voet, met vrachtwagens, per trein of per binnenschip worden de militairen naar kampen over heel Duitsland overgebracht. De meesten onder hen worden in fabrieken tewerkgesteld, anderen komen terecht in kampen: de Stalags (voor de soldaten) en de Oflag's (voor de officieren, die niet mogen worden tewerkgesteld). Van de 205.000 gevangenen keren 130.000 Vlamingen tussen juni 1940 en februari 1941 terug naar België. Van de Walen die ter plaatse zijn gebleven, overlijden er ongeveer 2.000. 1.000 weten te ontsnappen en nog eens 2.000 anderen worden ziek of gewond terug naar huis gestuurd. 70.000 militairen blijven 5 lange jaren vastzitten ...

Na de bevrijding van de kampen en bij aankomst in België krijgen deze soldaten verschillende problemen te verwerken. Ze zijn afkomstig uit alle culturele en sociale milieus van het land en trachten hun rechten te laten gelden en steun of een vergoeding te krijgen voor het ondergane leed.

- **Oprichting van het Nationaal Verbond der Oud-Krijgsgevangenen**

Eén man gaat een essentiële rol spelen: Raoul Nachez. Deze in 1907 geboren specialist in radiologie besluit in 1939 dienst te nemen. Hij maakt de 18-daagse veldtocht mee en wordt gevangen genomen. Tijdens

30 september: «Een namiddag in de tijd van Karel V» in samenwerking met de Coudenberg. Deze gezinsactiviteit zette de collecties wapens en harnassen van het KLM en de nieuwe spelkoffers van het Coudenbergpaleis in de schijnwerpers.

4 oktober: de gerestaureerde kanonnen worden terug op hun plaats gezet aan het museum.

zijn gevangenschap beseft hij aan welke moeilijke omstandigheden de krijgsgevangenen worden blootgesteld. In 1943 komt hij terug naar België en gaat dan volop voor wat zijn levensdoel zou worden: de hulp aan en de verdediging van de krijgsgevangenen. De krijgsgevangenen besluiten samen te werken en op 13 september 1947 wordt het Nationaal Verbond van Oud-Krijgsgevangenen in Brussel opgericht. Het Verbond ijvert voor een vlotte re-integratie van krijgsgevangenen, zowel in huiselijke kring als in de maatschappij. De voormalige krijgsgevangenen stichten in heel het land lokale secties. Deze secties vormen provinciale comités of groepen die een belangrijke rol spelen in de toenadering tussen de teruggekeerde krijgsgevangenen en hun medeburgers.

► **73ste bedevaart van Breendonk**

Op 20 september 2017 vond de jaarlijkse bedevaart naar het Fort van Breendonk, een plechtigheid ter ere van de vroegere gevangenen in het kamp, plaats. Voor het eerst nam Dhr. Michel Jaupart het woord als directeur van het WHI, naast Steven Vandepuut, minister van Defensie, en Dhr. Edmond Eycken, voorzitter van de Nationale Confederatie van Politieke Gevangenen. Ook de vertegenwoordiger van de koning, diverse vertegenwoordigers van de Belgische regeringen, van de kamer en van de senaat en ambassadeurs waren aanwezig. Na de inspectie van het detachement van de Koninklijke Militaire School en muziek van het orkest van de marine, werd de vlam van de herinnering aangewakkerd en werden er bloemen neergelegd op het eregraf.

► **Weekend Nuts**

Zoals elk jaar in december, herdenkt Bastogne Barracks, in samenwerking met de Stad Bastogne, de Slag om de Ardennen. Op zaterdag 16 en zondag 17 december organiseerde Bastogne Barracks, een site van het War Heritage Institute, uiteenlopende activiteiten voor het grote publiek.

Het gevarieerde programma dompelde het publiek onder in de sfeer van december 1944. Het bezoek aan dit interpretatiecentrum, waar geschiedenis leeft, blijkt

5 oktober: Nocturne "Het WHI in de kijker": het WHI toont zijn schatten en nieuwe projecten aan het publiek: tentoonstellingen, voorstelling van meesterwerken en grote projecten, zoekspelen, voorstelling van de nieuwe stripreeks "The Regiment", stand retrofoto's ...

15 oktober: Een dag gewijd aan de strip «Dieppe 42» in het kader van de tentoonstelling «Dieppe een raid herdacht». Ontmoeting ...

een onvergetelijke ervaring. De sfeer van toen was overal voelbaar, zoals in de Nuts-kelder, waar generaal McAuliffe zijn historische uitspraak deed. Het publiek kon ook de vele tanks en voertuigen bewonderen en de restauratiewerkplaats voor oude voertuigen bezoeken. Met regelmatige tussenpozen vormden militaire voertuigen, waaronder een Hetzer, een Halftrack M16 en twee Shermans, een defilé. Verder stonden er nog dynamische voorstellingen van een hulppost en wapens op het programma en konden liefhebbers van militaria hun hart ophalen aan de vele stands.

- **Nuts, een historische plaats**

Op 16 december 1944 lanceren de Duitsers hun laatste grote offensief in het Westen. Bastenaken is een strategische inzet die de Amerikanen tot elke prijs moeten verdedigen. Op 19 december 1944 komt generaal brigadier Anthony McAuliffe, commandant ad interim van de 101st Airborne Division, met zijn divisie in Bastenaken aan en hij installeert zijn hoofdkwartier in de kazerne Onderluitenant Heintz. Op 22 december 1944 schrijft hij geschiedenis; de Duitsers die de stad omcirkelen en de overgave vragen, stuiten op een onverzettelijk «Nuts». Dit korte maar krachtige negatieve antwoord geeft de slag om de Ardennen een beslissende wending.

Activiteiten in het Fort Breendonk

Het Fort van Breendonk organiseert regelmatig theatervoorstellingen, conferenties, filmvoorstellingen, reconstructies ... in verband met het thema van de site. Hieronder de belangrijkste ...

► Theater

5 - 7 mei: «Liefde in oorlog»

Een theaterproductie over de vervolging onder het naziregime van iedereen die anders was, gebaseerd op de film «Un amour à taire» van Christian Faure. Productie: Koen Strackx en Wim Morbée - regie: Wim Morbée en Lydia Smet.

28-30 september: Paradis perdu

Het stuk «Paradis Perdu» neemt de toeschouwer mee naar de verschrikkelijke oorlogsjaren van 1944 en dompelt hem onder in het ontroerende en waargebeurde verhaal van Jos en Lucie Veerman.

► Film

28 juli, 11 en 25 augustus: Films in het Fort

Na het succes van de vorige edities, hebben de vrienden van het Fort van Breendonk een nieuwe filmcyclus geprogrammeerd in juli en augustus 2017. Als thema voor deze cyclus werd gekozen voor kinderen en jongeren in oorlogstijd:

Land of mine, Au revoir les enfants, Lore.

19 oktober: op uitnodiging van het WHI en de Koninklijke Vereniging der Vrienden van het KLM, stelde Dr. Johan Ickx zijn boek voor in het KLM. Het publiek was talrijk aanwezig om te luisteren naar de geschiedenis van het verzet na de brand in Leuven van 1914.

► Breendonk 44

10 en 11 september 2017

Tijdens dit herdenkingsweekend konden bezoekers het Fort ontdekken en de sfeer opsnuiven van de dagen van de bevrijding. De tentenkampen en voertuigen werden speciaal voor dit evenement opgesteld.

Op 4 september 1944 wordt het fort van Breendonk officieel bevrijd. Maar het fort is al leeg wanneer de Britse troepen er aankomen. Op 30 augustus werd immers een laatste konvooi van nog aanwezige gevangenen naar Duitsland afgevoerd. Vele families van gevangenen zullen nog tot het einde van de oorlog in Duitsland (1945) moeten wachten alvorens zij nieuws krijgen over hun verwanten. Intussen wordt Breendonk tijdelijk ingericht als gevangenis voor Duitse krijgsgevangenen en collaborateurs.

► Conferenties

29 oktober 2017: «De gevangenen van Breendonk», door James M. Deem

De Amerikaanse auteur James M. Deem verdiepte zich vier jaar lang in de getuigenissen van gevangenen van Breendonk, die de gruwel van het Fort en van de barbaarse bewakers hebben meegemaakt. Het resultaat was de bestseller “De gevangenen van Breendonk”,

21 oktober: “Place aux enfants” in het Legermuseum met als thema de reis rond de wereld. Een dag voor kinderen van 8 tot 12 jaar om hun de noties van de burgerzin bij te brengen en te experimenteren met samen-leven.

uitgegeven door Horizon.

11 november 2017: «Van convent to conflict». Willebroek anno 1914», door Kevin Polfliet

Augustus 1914: de berichtgeving over de bitse strijd rond de forten van Luik en Namen en over plunderingen en executies door Duitse troepen, zaaien een sfeer van angst en onzekerheid onder de bevolking. Rond het fort van Breendonk wordt alles in gereedheid gebracht om de Duitse opmars te stuiten. Intussen wordt het klooster van de Dochters van Maria omgevormd

tot veldhospitaal en stromen de eerste vluchtelingen toe, allen op zoek naar onderdak, verzorging en een veilige doortocht richting Antwerpen, Nederland en Engeland. Over deze woelige periode uit onze vaderlandse geschiedenis publiceerde de Amerikaanse zuster Maria Antonia in 1916 het boek 'From Convent to Conflict'. Nu, honderd jaar later, heeft de voorzitter van de Vrienden van het Fort van Breendonk, Kevin Polfliet, een vertaling gemaakt. Een boeiend én brandend actueel stuk geschiedenis!

Andere evenementen

► **Uitzonderlijke bezoeken aan DOVO-POELKAPELLE**

Om de herinnering aan de Grote Oorlog levend te houden, organiseerden Defensie en het War Heritage Institute een reeks bezoeken aan DOVO-Poelkapelle. Op vraag van de gemeenten in de Westhoek, opende DOVO-Poelkapelle, dat aan de rand van het bos van Houthulst ligt, de deuren voor het publiek. Iedereen die interesse heeft voor de militaire geschiedenis en het erfgoed of die wou weten hoe DOVO tewerk gaat bij de ontmanteling van niet-ontplofte munitie, vaak nog uit de Eerste Wereldoorlog, was welkom. Op 25 augustus, 8 september, 13 oktober en 10 november 2017 konden telkens 120 bezoekers kennismaken met de ijzeren oogst van 14-18.

• **Duizend bommen en granaten**

Van juni tot november 2017 nam Defensie actief deel aan de herdenkingen voor de honderdste verjaardag van de bloedige Slag bij Mesen-Wijtschate en de Slag van Passendale. Tijdens deze grootste militaire operatie die ooit op Belgische bodem plaatsvond, vielen een half miljoen doden, gewonden en vermisten.

Britten en Duitsers vuurden toen ook meer dan 50 miljoen projectielen af, waarvan naar schatting 1 op 3 niet ontplofte. 100 jaar na datum haalt DOVO, de ontmijningsdienst van Defensie, in de

Westhoek nog elk jaar ca. 250 ton niet-ontplofte munitie op, waarvan een groot deel dateert uit 1917. Bijna alle gevonden springtuigen worden ontmanteld bij DOVO-Poelkapelle: conventionele munitie in springputten, toxische munitie in gespecialiseerde ontmantelingsinstallaties.

• **Het War Heritage Institute op de Nationale Feestdag Focus op 1917!**

De stand van het WHI in het Warandepark vertelt het verhaal van de Grote Oorlog aan de hand van verschillende onderwerpen: de app www.beCarto14-18.be, het digitale geoplatform van het Belgische militaire erfgoed, een didactische tentoonstelling over het eerste wereldconflict, de dienst Oorlogsgraven en de Ontmijningsdienst van Defensie...

Ze konden collectiestukken (originele en replica's) bewonderen met betrekking tot de Grote Oorlog in de West-Vlaamse loopgraven of het Oostfront van het keizerlijke Rusland.

Er werden onder meer tentoongesteld: twee karren voor snelvuurwapens getrokken door honden, de replica van een Mors Minerva-autokanon gebruikt aan het Russische front, een Krupp-kanon van 75 mm van de Belgische veldartillerie en een Ford-ziekenwagen model T uit 1917. Het Franse leger

23 oktober: conferentie van Prof. Balace, prof. Emeritus aan de ULG, georganiseerd door de Association Nouvelle Administration-Université (ANAU) « Si le roi Léopold II m'était conté ». Een exposé vol anekdotes binnen in de

intieme wereld van de koning, om de beslissingen die hij tijdens zijn regeerperiode nam beter te begrijpen.

kwam aan bod met de lichte Renault FT-tank model 1917, het eerste pantservoertuig met moderne eigenschappen.

De jongsten (8-16 jaar) konden met het spel Peacekeeper in de huid van een soldaat op missie

Van 23 tot 30 juli 2017 bezochten ze onder meer het In Flanders Fields Museum, het Memorial Museum Passchendaele 1917, de site John McCrae, het monument Sint-Juliaan, de militaire begraafplaatsen van Tyne Cot, Houthulst en Langemark en de Memorial van Ploegsteert. Uiteraard maakten ze ook de Last Post aan de Menenpoort in Ieper mee. Verder bracht hun tocht hen onder meer naar Vimy, de steden Brussel en Mons, het Fort van Loncin, het Fort van Breendonk. Dit project kaderde in de evenementen ter herdenking van de Eerste Wereldoorlog.

kruipen. Op het programma: ontmijningsopdrachten, klimmen, camouflage, enz. Er waren ook prijzen te winnen: een helikopterluchtdoop of een initiatie bij de paracommando's.

► Jonge Canadezen bezoeken de herdenkings-oorden van de Grote Oorlog

In samenwerking met de stichting 'Encounters with Canada' heeft de Ambassade van België in Ottawa (Canada) een wedstrijd Flanders Fields georganiseerd. Heel wat jongeren zijn hierop ingegaan. Onder de vorm van bijvoorbeeld een gedicht, een kaart, een verhaal, een video of een stukje muziek hebben ze hun visie vertolkt op het bekende gedicht In Flanders Fields van John McCrae. Uit de bijna 200 inzendingen zijn 5 laureaten vanwege hun creatieve en persoonlijke aanpak gekozen voor een herdenkingsreis aan België.

Het War Heritage Institute had voor de jeugdige bezoekers een heel uitgebreid programma uitgewerkt.

23 oktober: om de herdenkingen van het einde van de Tweede Wereldoorlog voor te bereiden, nodigde het WHI de vertegenwoordigers van de verschillende overheden uit in het KLM om samen de rode draad doorheen het herdenkingsprogramma te bepalen.

8 en 11 november: herdenkingen in Zele over het thema "de medische component sinds de Eerste Wereldoorlog". Het War Heritage Institute organiseerde een kolonne historische ambulances van het Belgische leger.

DE COLLECTIES

- Digitale opwaardering van het militaire erfgoed
- De gerestaureerde kanonnen staan terug op hun plaats in het museum
- Een prestigieuze publicatie

De collecties van het War Heritage Institute

Eén van de kernopdrachten van het WHI: het onderzoek, de verwerving, de bewaring, de restauratie en de valorisering van de collecties objecten, documenten en getuigenissen van de middeleeuwen tot nu.

Digitale opwaardering van het militaire erfgoed

In het kader van de herdenkingen van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog wenste het WHI het militaire erfgoed via digitale tools te valoriseren. Het doel is enerzijds iedereen kennis te laten maken met soms weinig gekende aspecten van onze nationale geschiedenis en anderzijds de informatie naar een zo breed mogelijk publiek toe te verspreiden.

► De applicatie beCarto, het digitale geoplatform van het Belgische militaire erfgoed

De gebruiker kan, van thuis uit of op het terrein, op smartphone of op tablet, met een simpele klik het patrimonium geolocaliseren en toegang krijgen tot een geïllustreerde geschiedkundige uitleg met bijhorende historische foto's en films. Het project past in het kader van de herdenkingen 14-18 en focust op belangrijke aspecten van het eerste wereldconflict. Het zal in de toekomst uitgebreid worden naar andere periodes om uiteindelijk het volledige militaire patrimonium op Belgisch grondgebied te omvatten.

Dit omvangrijke project wordt verwezenlijkt dankzij de nauwe samenwerking tussen verscheidene partners: het Nationaal Geografisch Instituut, Defensie en het WHI.

► Belgian War Dead Register

Deze digitale databank werd in 2015 door het IVNIOO gelanceerd en biedt een brede waaier aan informatie, evenals de digitale fiches van alle gesneuvelde in de databank van de dienst Oorlogsgraven. Meer dan 49.000 fiches zijn al beschikbaar. De databank voor de slachtoffers van de Grote Oorlog zal worden afgewerkt in 2018 en tegen 2020 worden aangevuld met de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog.

► Alle persoonlijke militaire dossiers staan nu online

Sinds 1 oktober 2013 konden onderzoekers, geschiedkundigen, genealogen en afstammelingen hun onderzoekswerk vergemakkelijken dankzij de online databank. Niet alle dossiers stonden echter online.

In 2017 werd dit minutieuze werk afgerond: vanaf nu bevat de complete databank 292 102 dossiers: de referenties van 30 000 dossiers van Belgische officieren geboren vóór 1900 en meer dan 250 000 onderofficieren en soldaten geboren tussen 1845 en 1888. Iemand kan zo op afstand de referentie opzoeken en het gewenste dossier inzien in de leeszaal van het museum. Deze applicatie is dus een duidelijke tijdswinst om toegang te krijgen tot één van de meest door het publiek gevraagde archiefondsen.

Het Koninklijk Legermuseum bewaart de vijftig jaar oude archieven van het Ministerie van Defensie. Het oude archiefonds bevat de officiële en privépapieren betreffende de militaire geschiedenis sinds de 18de eeuw. Het bevat ook de registers met de stamnummers en de persoonlijke dossiers van de Belgische officieren, onderofficieren en soldaten, evenals de archieven betreffende de militaire gebouwen.

De persoonlijke militaire dossiers zijn afkomstig van de administratieve diensten van Defensie, hoofdzakelijk de vroegere Centrale dienst van het Stamboek. Het Centrum voor Historische Documentatie van de Krijgsmacht in Evere bewaart de dossiers van officieren die na 1900 werden geboren. Het Directoraat-generaal Human Resources in Evere houdt de dossiers bij van de soldaten en onderofficieren geboren na 1888.

De gerestaureerde kanonnen staan terug op hun plaats in het museum

Twee kanonnen uit de artilleriecollectie van het War Heritage Institute (WHI) zijn na restauratie op 4 oktober 2017 teruggekeerd naar hun vertrouwde omgeving, het Koninklijk Legermuseum in Brussel, waar het publiek ze opnieuw van dichtbij zal kunnen bewonde-

oorspronkelijke tentoonstellingsplaats: aan de ingang op de Esplanade van het Jubelpark.

Beide vestigingskanonnen behoren tot de federale militaire collecties, die het War Heritage Institute

(WHI) beheert. Met deze restauratie en terugplaatsing heeft het WHI bewezen dat het federale karakter van de collectie wordt gerespecteerd. Het WHI functioneert in overeenstemming met de opdracht die haar wettelijk werd toevertrouwd.

► Restauratie

De kanonnen werden tijdens de Eerste Wereldoorlog gebruikt in de forten van Luik, Antwerpen en Namen. Na 94 jaar blootstelling aan uiteenlopende weersomstandigheden hadden ze een grondige renovatie nodig. De opgelopen beschadigingen waren niet alleen nefast voor de stukken in kwestie, maar konden ook gevaar inhouden voor het rondwandeland publiek.

Daarom werden de stukken geres-

taureerd door de experts in het gespecialiseerde atelier van het War Heritage Institute - site Gunfire in Brasschaat. Daarnaast heeft een van de weinige gespecialiseerde ambachtsslui die ons land nog rijk is een van de wielen gereconstrueerd.

ren. Met die terugkeer onderstreept het WHI zijn rol in het behoud van de Belgische militaire collectie.

Het gaat om twee Belgische houwitser 15 cm KRUPP-FRC-Model 1890. Na een restauratieperiode van zes maand bevinden ze zich nu definitief op hun

Een prestigieuze publicatie

Eén van de opdrachten van het War Heritage Institute is het wetenschappelijk onderzoek op nationaal en internationaal niveau op het vlak van de militaire

geschiedenis en het militair erfgoed en de verspreiding hiervan bij de verschillende doelgroepen.

15 november: einde van de verhuis van Vissenaken: nadat de aanwezigheid van asbest werd vastgesteld, werden collectiestukken van het Legermuseum overgebracht naar nieuwe standplaatsen, dankzij de steun van Defensie (Landen, Bastogne en Brasschaat).

2 december: voorstelling van «Pipo de oorlogshond» op de beurs «Écrire l'Histoire» in de Cercle Gaulois door de auteur, Sandrine Place, van de educatieve dienst van het War Heritage Institute.

- Uitgave van het tweede deel van het referentiewerk over de uitrusting van de Belgische soldaat in 1914-1918

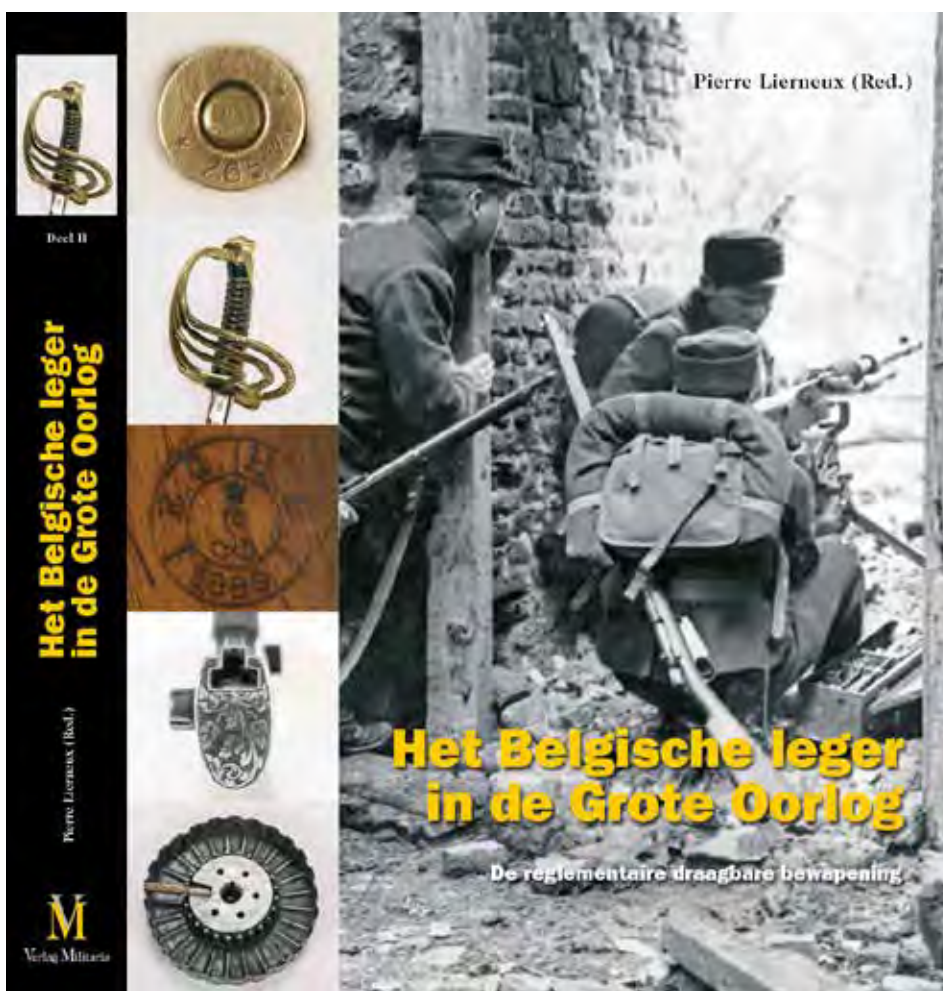
“Het Belgische leger in de Grote Oorlog. De reglementaire draagbare bewapening”, Verlag Militaria

Na de uniformen in 2016, wordt er nu een rijk geïllustreerde uitgave gewijd aan de draagbare bewapening. Het boek werd uitgegeven door de bekende Oostenrijkse uitgeverij Verlag Militaria.

Het Koninklijk Legermuseum bezit een referentiecollectie betreffende de Eerste Wereldoorlog, met een

indrukwekkende collectie uniformen. Van zowat alle strijdende partijen zijn uniformen aanwezig. De collectie van het Belgische leger werd onlangs in nieuwe vitrines geplaatst.

Minder geweten is dat het Koninklijk Legermuseum ook een omvangrijke collectie bewapening uit deze periode bezit. De meeste auteurs van deze uitgave werken voor het War Heritage Institute of hebben een nauwe band met de instelling.

14 december: voorstelling in het Koninklijk Legermuseum van het tweede deel van het referentiewerk “Het Belgische leger in de Grote Oorlog: de reglementaire draagbare bewapening”, verschenen bij Verlag Militaria.

16 en 17 december: Weekend Nuts. De site Bastogne Barracks neemt elk jaar deel met een gevarieerd programma dat het publiek onderdompelt in de sfeer van december 1944.

CIJFERS

- Financiën
- Personeel
- Evolutie van de bezoekerscijfers

Financiën

Sinds 1 mei 2017 bestaat het budget van het War Heritage Institute uit de inkomsten van de 4 instellingen die er deel van uitmaken, namelijk het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk, het Koninklijk Museum van het

Leger en de Krijgsgeschiedenis, de opdrachten Herinnering en Communicatie van het Instituut voor Veteranen en de Historische Pool Defensie.

De inkomsten

Onderstaande tabel geeft een globaal beeld van de inkomsten van het WHI.

Inkomsten museumwerking	930 609,00 €
Inkomsten Morele actie (Herinnering)	3 578,20 €
Inkomsten Cel Veteranen	475,51 €
Recuperatie Werkingskoten	20,00 €
Financiële Inkomsten	48,63 €
Horspitalisatieverzekering personeel (ex IV-NIOOO)	358,76 €
Dotatie WHI	5202 558,24 €
Subsidie Maribel	41 730,31 €
Totaal Inkomsten	6 179 378,65 €

We zien dat

- de dotatie 84 % van de inkomsten vertegenwoordigt.
- de eigen inkomsten 15 % uitmaken van de totale inkomsten

Inkomsten museumwerking

Het totaalbedrag van 930.609,00 euro is afkomstig van twee bronnen. 363.326,97 euro is afkomstig van de museumactiviteit van het Nationaal gedenkteken van het Fort van Breendonk en 567.282,03 euro van de inkomsten van het Koninklijk Legermuseum (met inbegrip van de Kimmelmunker, de Dodengang en Gunfire).

Inkomsten uit subsidies (dotatie of andere)

Voor elke entiteit werd het begrotingssaldo, zoals bepaald door het koninklijk besluit van 30/4/2017, overgedragen naar het WHI.

Inkomsten Maribel

Enkele personeelsleden van het IV-NIOOO die aan het WHI werden overgedragen, gaven recht op Maribelsubsidies (een RSZ-korting voor bepaalde personeelscategorieën).

► De uitgaven

Onderstaande tabel geeft een globaal beeld van de reële kosten en inkomsten voor het boekjaar.

KOSTEN		INKOMSTEN	
Werking - investering	2 457 161,45 €	Museumwerking	930 609,00 €
Personeelskosten	2 905 76,45 €	Dotatie	5 202 558,24 €
Positief saldo van het boekjaar	816 840,75 €	Subsidie Maribel	41 730,31 €
		Andere	4 481,10 €
	6 179 378,65 €		6 179 378,65 €

Werkingskosten

Het totaal aan werkingskosten voor het verkorte boekjaar (mei tot december) bedraagt 2.457.161,45 euro. Dit bedrag omvat de werkingskosten en de investeringen.

Personeelskosten

De totale personeelskost voor de periode 1/5/17 - 31/12/2017 bedraagt 2.905.376,45 euro.

Op het moment van de fusie werden alle budgetten van de fuserende entiteiten samengebracht. Deze budgetten bieden geen totaalbeeld van de personeelskosten van het WHI voor het verkorte boekjaar 2017,

omdat een groot deel van de personeelskosten van het KLM niet zichtbaar was in de begroting. De betrokken personeelsleden waren verbonden aan het ministerie van Landsverdediging tot het moment van de fusie. Sinds 1 mei 2017 is het WHI verantwoordelijk voor de betaling van hun lonen, die vervolgens aan Defensie worden gefactureerd.

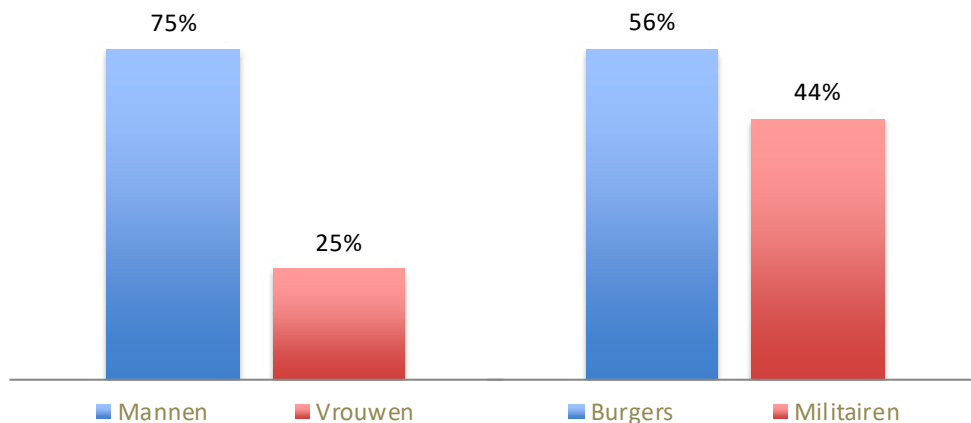
- De post personeel vertegenwoordigt 47 % van de totale uitgaven.
- De werkingsuitgaven vertegenwoordigen 40 % van de totale uitgaven.

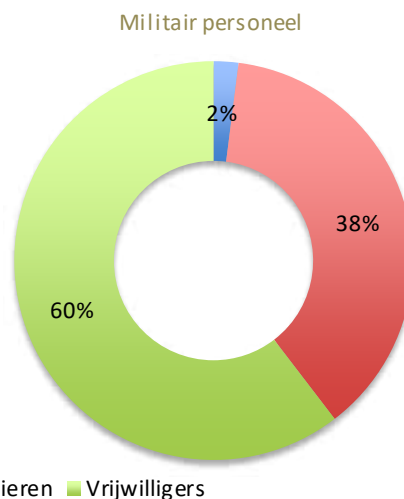
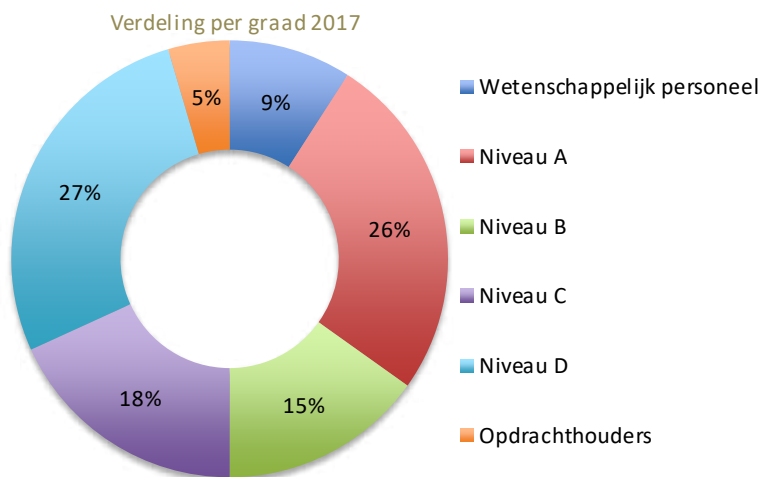
Personeel

Het personeel van het War Heritage Institute bestaat uit burgers en militairen en telt 236 personen.

Personeelscategorieën

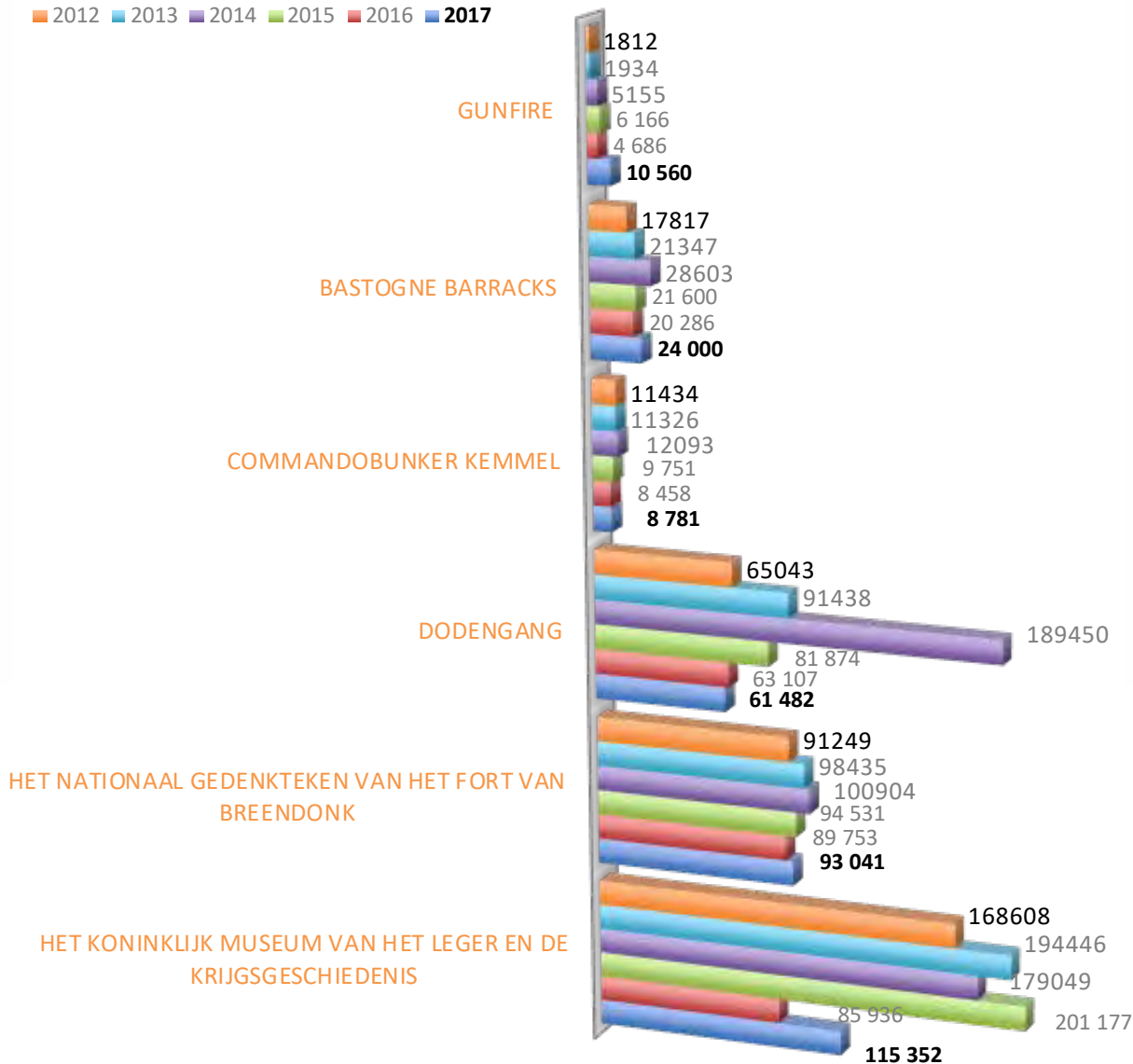
Het militair personeel is licht in de minderheid tegenover het burgerpersoneel. De daling van het militair personeel valt toe te schrijven aan de vele pensioneringen van de laatste jaren.

De bezoekers van de sites van het WHI

Het War Heritage Institute bestaat uit 6 eigen sites over heel België.

2012 2013 2014 2015 2016 2017

In totaal ontving het War Heritage Institute meer dan 300.000 bezoekers per jaar!

We stellen in 2017 een duidelijke toename vast voor de meeste sites. Eén van de redenen waarom het aantal bezoekers in 2016 terugliep, waren de aanslagen in Brussel. De site van het Legermuseum werd ook betalend, wat onvermijdelijk tot een terugval van het aantal bezoekers leidde.

In Bastogne valt de toename te verklaren door de groeiende belangstelling van de bezoekers voor deze site en de toename van de belangstelling voor de activiteiten tijdens het Nuts-weekend. We vestigen ook de aandacht op de groei van de site Gunfire, die het aantal bezoekers zag verdubbelen, wegens de deelname aan verschillende publieksactiviteiten (Openmonumentendag, Fortengordel ...).

Een publicatie van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

Verantwoordelijke uitgevers

M. Jaupart
Jubelpark 3
1000 Brussel

Bijdragen

Herbart Beyers, Marie-Hélène Billwatsch, Ilse Bogaerts, Franky Bostyn, Vera Bras, Jean Cardoen, Virginie Catrin, Betty Delanoeye, Guy Deploige, Wannes Devos, Manuel Duran, Emilie Gaillard, Jean-Marie Geldhof, Didier Giorgetti, Kevin Gony, Dominique Henrard, Erik Janssen, Jos Janssens, Michel Jaupart, Ellen Lefèvre, Pierre Lierneux, Steve Maertens, Elke Otten, Natasja Peeters, Sandrine Place, Céline Quairiaux, Marie-Claire Renneson, Eric Serrien, Olivier Van der Wilt, Christine Van Everbroeck, Hannes Van Wymelbeke, Sandra Verhulst

Coördinatie en eindredactie

Marie-Hélène Billwatsch

Vertaling

Ruth Lemmens

Lay-out

Didier Giorgetti
Patricia Van Reeth

Foto's

War Heritage Institute - Jerusalem Pierard - Luc Van de Weghe - Josse Vandenstein

Wettelijk depot

2018/0935/1

ISBN

9789071936340

PUBLICATIES EN WETENSCHAPPELIJKE LEZINGEN

► Ilse Bogaerts

Les tenues camouflées de l'armée belge, 1950-1964 (1), Militaria Magazine, n° 384 (september 2017).

Les tenues camouflées de l'armée belge, 1950-1964 (2), Militaria Magazine, n° 386 (november 2017).

► Guy Deploige

1. *Belgische Militaire Herinneringsmedailles*, in Seminarie Militaire Herinneringsmedailles, 10 november 2017, Studiekring Ridderorden en Onderscheidingen, Monografie nr. 7, pp. 38-44.

L'ordre de la croix de Liberté (Estonie) – Les Croix de la Liberté dans les collections du War Heritage Institute à Bruxelles, in Bulletin de la Société des amis du musée national de la Légion d'honneur et des ordres de chevalerie – Ordres et Distinctions N° 20- 12/2017, pp. 29-38.

Lezing over het Estlandse vrijheidskruis in de verzamelingen van het WHI en deze van koning Albert in het Museum Belvue. XI Europese bijeenkomst van Faleristische Verenigingen, Tallin (Estland), 1-3 september 2017.

Belgische militaire herinneringsmedailles, Nationaal Militair Museum Soesterberg (Nederland), 10 november 2017.

► Wannes Devos

"A mass of mistakes worth avoïding?" The musealization of the Second World War in the national military museums in Western Europe (1944-present), congres van de International Federation of Public History (Ravenna, Italië, juni 2017).

► Emilie Gaillard

Grand angle sur le front belge : les services photographiques de l'armée belge, entre témoignage et propagande (1914-1916). Internationaal colloquium *Naissance des cinémas militaires (1914-1939)*, Brussel-Namen, 29-30 november en 1 december 2017.

Collectiecatalogus van het Musée de la Grande Guerre de Meaux. Artikels *Collection, Placards en territoires occupés, Uniforme de l'infirmière Sidonie Poquet*.

► Pierre Lierneux

Het Belgische leger in de Grote Oorlog. Deel II Bewapening, Wenen, Verlag Militaria, 2017, 600 blz. in 4 taalversies.

El uniforme militar en los Países Bajos españoles: mecanismos de un nacimiento esperado, in *Revista de Historia Militar*, 2017, pp. 91-136.

Le soldat belge, Bayeux, OREP éd. Collection 1914-1918, 2017, 32 p.

► Elke Otten

(met Andrea Marchetti, Sanaz Pilehvar, Lucy 't Hart, Diana Leyva Pernia, Olivier Voet, Willemien Anaf, Gert Nuyts, Elke Otten, Serge Demeyer, Olivier Schalm, Karolien De Wael) *Indoor environmental quality index for conservation environments: The importance of including particulate matter*, in *Building and Environment*, Oxford, Volume 126, december 2017, pp. 132-146.

Omgaan met archeologische vondsten vanuit conservatorisch oogpunt, Brussel, VUB, Dpt Archeologie, 28 november 2017.

► Natasja Peeters

(met P. Veldeman), *Hommes de Mars ? Le portrait militaire belge au Musée royal de l'Armée et d'Histoire militaire dans la seconde moitié du XIXe siècle*, in : *Fédération des cercles d'Archéologie et d'histoire de Belgique*, 2017.

Faites entrer le musée !: lezing Sorbonne conferentie ICOM, 9-11 juni 2017.

Loopgravenkunst WHI - Open monumentendag, 10 september 2017, Raversijde-

Trench Art van het WHI, Leuven, Dept. Kunstwetenschappen, KUL, conferentie conflictarcheologie, 8 december 2017.

► Jan Van Der Fraenen

Aan de zijlijn van de oorlog? (Latijns-Amerika tijdens de Eerste Wereldoorlog) in *Knack Historia* 1917, Roeselare, Roularta, 2017, pp. 38-45.

De slappe koord van de neutraliteit (Zwitserland tijdens de Eerste Wereldoorlog), in *Knack Historia* 1917, Roeselare, Roularta, 2017, pp. 122-127.

Een moderne Griekse tragedie (Griekenland tijdens de Eerste Wereldoorlog), in *Knack Historia* 1917, Roeselare, Roularta, 2017, pp. 144-149.

Strijd om het Heilige Land (Sinaai en Palestina tijdens de Eerste Wereldoorlog), in *Knack Historia* 1917, Roeselare, Roularta, 2017, pp. 151-157.

De oorlog als goddelijke hulp (Japan tijdens de Eerste

Wereldoorlog), in Knack Historia 1917, Roeselare, Roularta, 2017, pp. 164-169.

For King and Country? (De Britse Dominions tijdens de Eerste Wereldoorlog), in Knack Historia 1917, Roeselare, Roularta, 2017, p. 170-177.

► **Olivier Van der Wilt**

La Résistance et l'univers concentrationnaire nazi, Belgische Senaat, 8 mei 2017.

Poor Little Belgium : la vie quotidienne en Belgique occupée. 1914-1918, 11 november 2017, De Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers.

Le camp de Breendonk, « Après-midi Culturel » van Sint-Lambrechts-Woluwe, 12 december 2017.

► **Christine Van Everbroek**

(met H. Guillemain), *Les pratiques psychiatriques de la Grande guerre: une révolution ?*, Louvain-la-Neuve, 14 december.

► **Piet Veldeman**

(met N. Peeters), *Hommes de Mars ? Le portrait militaire belge au Musée royal de l'Armée et d'Histoire militaire dans la seconde moitié du XIXe siècle*, in : Fédération des cercles d'Archéologie et d'histoire de Belgique, 2017.

BEZOEK DE VERSCHILLENDE
VISITEZ LES DIFFÉRENTS
VISIT THE DIFFERENT
SITES

- 1** | MUSÉE ROYAL DE L'ARMÉE
ET D'HISTOIRE MILITAIRE
| KONINKLIJK MUSEUM VAN HET LEGER
EN DE KRIJGSGESCHIEDENIS
| ROYAL MUSEUM OF THE ARMED FORCES
AND OF MILITARY HISTORY

- 2** | NATIONAAL GEDENKTEKEN FORT BREENDONK
| MÉMORIAL NATIONAL DU FORT DE BREENDONK
| NATIONAL MEMORIAL FORT BREENDONK

- 3** | BASTOGNE BARRACKS

- 4** | DODENGANG > DIKSMUIDE
| BOYAU DE LA MORT > DIXMUIDE
| TRENCH OF DEATH > DIKSMUIDE

- 5** | GUNFIRE > BRASSCHAAT

- 6** | COMMANDOBUNKER > KEMMEL
| BUNKER DE COMMANDEMENT > KEMMEL
| COMMAND BUNKER > KEMMEL

E.R./V.U./R.E. > Michel Jaupart |
Jubelpark 3 - Parc du Cinquantenaire | 1000 Brussel / Bruxelles / Brussels © 2018

SUIVEZ-NOUS
VOLG ONS
FOLLOW US

WWW.WARHERITAGE.BE

WAR HERITAGE INSTITUTE

JUBELPARK | 3 | PARC DU CINQUANTAIRE

1000 BRUSSEL | BRUXELLES | BRUSSELS

T. +0032 (0)2 441 45 36

INFOCOM@WARHERITAGE.BE

.be